Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

SELECTIE IN DE WO MASTER
EERSTE RESULTATEN VAN HET LOPENDE ONDERZOEK
STUDIEJAAR 2017-2018

TUSSENRAPPORTAGE

maart 2018

INHOUD

1 Inleiding 3

2 Samenvattende resultaten 4

3 Onderzoeksvragen 6

4 De gegevens: vragenlijst en inventarisatie 7
4.1 Vragenlijst 7
4.2 Inventarisatie 7

5 In welke mate selecteren wo-masteropleidingen, voor welke groepen studenten en welke (aanvullende) eisen worden daarbij gehanteerd? 8
5.1 Mate van selectie 8
5.2 Gehanteerde (aanvullende) eisen 11

6 Op welke wijze geven universiteiten invulling aan de voorlichting over selectie in de masterfase? 14
6.1 Informatie over het masteronderwijs in het algemeen 14
6.2 Informatie over toelatingsprocedure van masteropleidingen 16
6.3 Mogelijke zelfselectie 20
6.4 Wat vinden studenten zelf? 22

1 Inleiding

De Inspectie van het Onderwijs heeft in 2017 onderzoek gedaan naar selectie in de wo-master. Dit onderzoek is onderdeel van de monitor Selectie en Toegankelijkheid van het Hoger Onderwijs die in 2015 is gestart. Deze monitor heeft onder andere als doel om voortbouwend op eerder onderzoek te rapporteren over de ontwikkelingen in selectie van het masteronderwijs en over de transparantie van de selectieprocedure en de gehanteerde beoordelingscriteria die universiteiten hanteren.

In deze tussenrapportage presenteren we de eerste bevindingen over twee van de vier onderzoeksvragen uit het lopende onderzoek. De vier onderzoeksvragen:

1. In welke mate selecteren wo-masteropleidingen, voor welke groepen studenten en welke (aanvullende) eisen worden daarbij gehanteerd?
2. Op welke wijze geven universiteiten invulling aan de voorlichting over selectie in de masterfase?
3. Op welke wijze laten universiteiten de toegankelijkheid van de masterfase meewegen in hun besluit om al dan niet te kiezen voor selectie? (blijft er altijd een mogelijkheid voor mastergediplomeerden om een passende masteropleiding te volgen?)
4. In hoeverre voeren instellingen gericht beleid op de instroom van kwetsbare subgroepen in selecterende masteropleidingen met het oog op kansengelijkheid?

Deze tussenrapportage is gebaseerd op een deel van de uitkomsten van de inventarisatie bij universiteiten naar het vóórkomen van selectie in de masterfase en een deel van de uitkomsten van het vragenlijstonderzoek onder masterstudenten. Deze inventarisatie en vragenlijstonderzoek zijn beide onderdeel van het onderzoek naar selectie in de masterfase[1], waarvan het rapport later in het voorjaar van 2018 gepubliceerd zal worden. In dit rapport worden de bevindingen over alle vier de deelvragen beantwoord. Naast de eerder genoemde onderwerpen gaat het dan ook over het beleid van de instellingen rond toegankelijkheid van de masterfase (vraag 3) en het beleid gericht op specifieke subgroepen in selecterende masteropleidingen met het oog op kansengelijkheid (vraag 4). Daarbij worden dan ook de uitkomsten van de praktijkstudie betrokken en in perspectief geplaatst van de bevindingen van deze tussenrapportage. Verder wordt in het te verschijnen rapport de ontwikkeling van de doorstroom naar de masterfase en de instroomkans van groepen in selecterende opleidingen beschreven. In deze tussenrapportage staan nog geen conclusies over de ontwikkeling van de toegankelijkheid van de masters in het hoger onderwijs. Deze worden later in het volledige rapport getrokken, nadat we alle onderzoeksvragen hebben beantwoord.

1 In de dagelijkse praktijk worden door verschillende partijen diverse begrippen gebruikt. Zo wordt ook wel gesproken over masteropleidingen met aanvullende eisen of een selecterende master. In de vragenlijst is studenten gevraagd op welke aspecten of criteria zij in de toelatingsfase zijn beoordeeld.

2 Samenvattende resultaten

Een tiende van de masteropleidingen kent een beperkt aantal plaatsen, een derde stelt aanvullende eisen aan de eigen bachelorstudenten en twee vijfde stelt aanvullende eisen aan ten minste een deel van de aspirant studenten
In 2017-2018 stelt 30 procent van de masteropleidingen (exclusief researchmasters) aanvullende eisen aan studenten van zowel de eigen instelling als aan studenten van andere instellingen. Bijna 40 procent van de wo-masteropleidingen stelt aanvullende eisen aan studenten van andere instellingen, maar niet altijd aan studenten van de eigen instelling en bijna 10 procent van de wo-masteropleidingen heeft een beperkt aantal plaatsen te vergeven (capaciteitsbeperking), waardoor enige vorm van ranking plaatsvindt.

Aantal masteropleidingen met aanvullende eisen toegenomen
In vergelijking met de inventarisatie van het vorige onderzoek is het aantal opleidingen dat aanvullende eisen stelt aan studenten van zowel andere instellingen als de eigen instelling toegenomen van 20 naar 30 procent. We hebben in het vorige onderzoek niet gekeken naar capaciteitsbeperking en naar het stellen van aanvullende eisen aan studenten van andere instellingen.

Studenten tevreden over kwaliteit informatie over masteronderwijs
Met betrekking tot de kwaliteit van de informatie over het masteronderwijs in het algemeen zijn de bevraagde studenten redelijk tevreden. Ruim 21 procent moest deze informatie wel actief opvragen. Om tot een keuze voor een masteropleiding te komen is voor studenten de website de meest gebruikte informatiebron.

Selectie wassen neus?
Als we de studenten in masters met aanvullende eisen vragen of ze zelf specifieke activiteiten hebben ondernomen om hun kans op toegang te vergroten, zegt bijna de helft dit niet te hebben gedaan. Meer dan de helft (57%) van de studenten was er zeker van dat ze zouden worden toegelaten. Vooral de studenten die hun studie aan dezelfde instelling vervolgden voelen zeker zich op dit punt, ondanks het feit dat er aanvullende eisen werden gesteld (64% versus 47% in een selecterende master aan een andere instelling). De belangrijkste genoemde reden is dat studenten voorafgaand aan de procedure wisten dat ze aan alle voorwaarden voldeden. Ook de verwachting dat de procedure slechts een formaliteit betreft is een belangrijke zekerheid vooraf voor de studenten die zijn toegelaten.

Studenten minder tevreden over transparantie beoordeling en feedback
Als het gaat om transparantie en volledigheid van de informatie met betrekking tot de toelatingsprocedures in het bijzonder, dan zit het pijnpunt met name in de transparantie van de beoordeling van de student en de feedback die ze na afloop van de toelatingsprocedure hebben ontvangen. Twee derde van de bevraagde studenten is ontevreden over de feedback die ze hebben ontvangen. Twee vijfde van de studenten vindt dat de beoordeling in de procedure niet transparant tot stand komt. Desondanks vindt driekwart van de studenten dat de procedure een eerlijke manier is om studenten toe te laten.

Studenten worden liefst beoordeeld op meer dan cijfers alleen, maar deel vindt de procedure stressvol en tijdrovend
Een ruime meerderheid van de bevraagde studenten vindt dat selectie niet alleen op basis van cijfers moet plaatsvinden en dat selectie voor alle studenten gelijk moet

zijn. Rond een kwart van de studenten vindt de selectieprocedure stressvol en tijdrovend.

Zelfselectie komt voor
Bijna de helft van alle bevraagde studenten denkt dat gekwalificeerde studenten mogelijk afzien van aanmelding vanwege zelfselectie. Met name studenten die zelf niet aan een master met aanvullende eisen staan ingeschreven denken dat dit gebeurt (65%). Zo'n 30 procent van de studenten in masters waar geen aanvullende eisen worden gesteld, heeft wel een dergelijke master overwogen. Vier redenen die zijn genoemd om toch een andere keuze te maken hebben mogelijk met zelfselectie te maken: de selectieprocedure is mogelijk te intensief (19%) of te competitief (14%); men verwacht niet te worden toegelaten (12%) of men verwacht niet te voldoen aan het niveau van de master met aanvullende eisen (10%).

3 Onderzoeksvragen

De centrale vraag wordt in het nog te verschijnen rapport van het lopende onderzoek beantwoord en luidt:

In welke mate en op welke wijze geven de bekostigde universiteiten invulling aan het selectiebeleid in de masterfase en welke gevolgen heeft dit voor de toegankelijkheid van het hoger onderwijs?

In deze tussenrapportage komen de volgende deelvragen aan de orde.

1. ***In welke mate selecteren wo-masteropleidingen, voor welke groepen studenten en welke (aanvullende) eisen worden daarbij gehanteerd?***

2. ***Op welke wijze geven universiteiten invulling aan de voorlichting over selectie in de masterfase?***

In het nog te verschijnen rapport komen daarnaast de volgende deelvragen aan de orde.

3. *Op welke wijze laten universiteiten de toegankelijkheid van de masterfase meewegen in hun besluit om al dan niet te kiezen voor selectie? (blijft er altijd een mogelijkheid voor mastergediplomeerden om een passende masteropleiding te volgen?)*

4. *In hoeverre voeren instellingen gericht beleid op de instroom van kwetsbare subgroepen in selecterende masteropleidingen met het oog op kansengelijkheid?*

4 De gegevens: vragenlijst en inventarisatie

4.1 Vragenlijst

In het najaar van 2017 is een vragenlijst uitgezet onder 5.903 masterstudenten die in 2016 zijn begonnen aan een voltijd master in het wetenschappelijk onderwijs. Het onderwerp van de vragenlijst betrof motieven van de keuze voor een masteropleiding, ervaringen met de aanmeld- en toelatingsprocedure tot de masteropleiding waaronder de voorlichting en de mogelijkheden tot het volgen van een masteropleiding aan een andere universiteit dan waar de bacheloropleiding is gevolgd. De resultaten van de vragenlijst splitsen we – indien relevant – uit naar vier groepen studenten; 1) zij die aan een ***selecterende*** master (zijn gaan) studeren aan de ***eigen instelling*** of 2) aan ***een andere instelling***; 3) zij die aan een ***niet-selecterende*** master (zijn gaan) studeren aan de eigen instelling of (4) aan een andere instelling.

4.2 Inventarisatie

Net als in 2016 is in het najaar van 2017 een uitvraag gedaan onder de 13 Nederlandse bekostigde universiteiten naar het stellen van aanvullende eisen voor de toelating tot masteropleidingen. In die voorgaande uitvraag heeft de inspectie eerst zelf een definitie geformuleerd en vervolgens geïnventariseerd en geverifieerd of masteropleidingen hieraan voldoen. Vanwege de verschillen in interpretatie van het begrip selectie en de discussie die hierover wordt gevoerd heeft de inspectie dit in 2017 anders aangepakt. Zij heeft naar de onderliggende kenmerken van selectie gevraagd zodat verschillende definities van selectie toegepast kunnen worden, waaronder die van de inspectie van het vorige onderzoek.

5 In welke mate selecteren wo-masteropleidingen, voor welke groepen studenten en welke (aanvullende) eisen worden daarbij gehanteerd?

5.1 Mate van selectie

5.1.1 Het begrip selectie

De term selectie in het wetenschappelijk onderwijs is veelomvattend en heeft voor verschillende partijen een verschillende betekenis. De meest uit elkaar liggende begripsopvattingen en daarbij gehanteerde definities van selectie beschrijven we hier. Toepassing van deze definities leidt in het eerste geval tot de grootste kans voor opleidingen om als selectief aangemerkt te worden en in het tweede geval tot de kleinste kans voor opleidingen om tot de groep selectieve opleidingen te worden gerekend.

Definitie met grootste kans tot de groep selecterende opleidingen te behoren:
Er is sprake van selectie vanaf het moment dat er aanvullend, bovenop een verwant bachelordiploma, eisen worden gesteld aan de student om aan een masterprogramma te beginnen. Het maakt daarbij niet uit of deze aanvullende eisen alleen maar aan studenten van andere universiteiten in Nederland worden gesteld, of ook aan studenten van de eigen instelling.

Definitie met kleinste kans tot de groep selecterende opleidingen te behoren:
Er is sprake van selectie, als een masteropleiding een beperkt aantal plaatsen heeft. Voor de aspirant student bestaat er dan een kans op afwijzing bij gelijke geschiktheid.

Tussen deze twee definities aan de uiterste randen van het selectie-spectrum bestaan nog talloze varianten die tot een verschillende beoordeling van de selectiviteit van een opleiding leiden. Zo maakt het uit of je pas spreekt van selectie als er ook daadwerkelijk sprake kan zijn van afwijzing: is bijvoorbeeld het aanleveren van een motivatiebrief voldoende om toegelaten te worden, of weegt de inhoud van de brief ook daadwerkelijk mee bij toelating tot de opleiding?
In het vorige onderzoek van de inspectie is het uitgangspunt gehanteerd dat je pas spreekt van selectie als ***alle*** studenten aan aanvullende eisen moeten voldoen, dus ook die studenten van de eigen instelling. Een laatste discussiepunt dat we hier noemen is of een taaltoets wel of niet als aanvullende eis aangemerkt moet worden. Steeds meer masteropleidingen worden (ook) in het Engels aangeboden en een groot aantal daarvan vraagt om een minimum niveau van beheersing van de Engelse taal, vast te stellen door middel van een toets. Voldoet de aspirant student niet aan het vereiste niveau, dan wordt hij niet toegelaten tot de opleiding. Er wordt als het ware geselecteerd op beheersing van het Engels. Dit kan overigens ook gelden voor beheersing van de Nederlandse taal als het de instroom van internationale studenten betreft.

Om te kunnen differentiëren naar de verschillende definities hebben we de relevante onderliggende kenmerken opgevraagd. Er is in 2017 gevraagd naar:
- Capaciteitsbeperking (i.e. een beperkt aantal opleidingsplaatsen);
- Aanvullende toelatingseisen bovenop een geldig en verwant bachelordiploma;

- De mogelijkheid van afwijzing van aspirant studenten op basis van de gestelde aanvullende eisen;
- Doelgroepen waarvoor de aanvullende eisen gelden;
- De taal waarin de opleiding wordt verzorgd;
- Bestaan van een taaltoets.

5.1.2 *Omvang masteropleidingen met aanvullende eisen*

Als we kijken naar de opleidingen waarvan is aangegeven dat er een beperkt aantal plaatsen beschikbaar is, dan selecteert zo'n 12 procent van de masteropleidingen aan de Nederlandse universiteiten. Laten we daarbij de researchmasters buiten beschouwing – deze masters selecteren van oudsher - dan selecteert bijna 10 procent van de masteropleidingen. Dit is de smalste (kleinste kans) definitie van selectie. De breedste definitie (hoogste kans) van selectie rekent opleidingen die aanvullende eisen stellen aan tenminste een groep studenten - meestal van een andere instelling - ongeacht of deze aanvullende eisen aan een norm moeten voldoen als selecterende opleidingen. Volgens deze definitie selecteert bijna de helft van alle masteropleidingen en bijna 40 procent als de researchmaster niet wordt meegeteld. Tenslotte selecteert respectievelijk ruim 40 en 30 procent van de masteropleidingen met en zonder researchmaster als de definitie wordt gehanteerd die de inspectie in het voorgaande jaar heeft gebruikt.

Figuur 1 Percentage masteropleidingen met aanvullende eisen volgens verschillende definities, 2017 (N=689)[2]

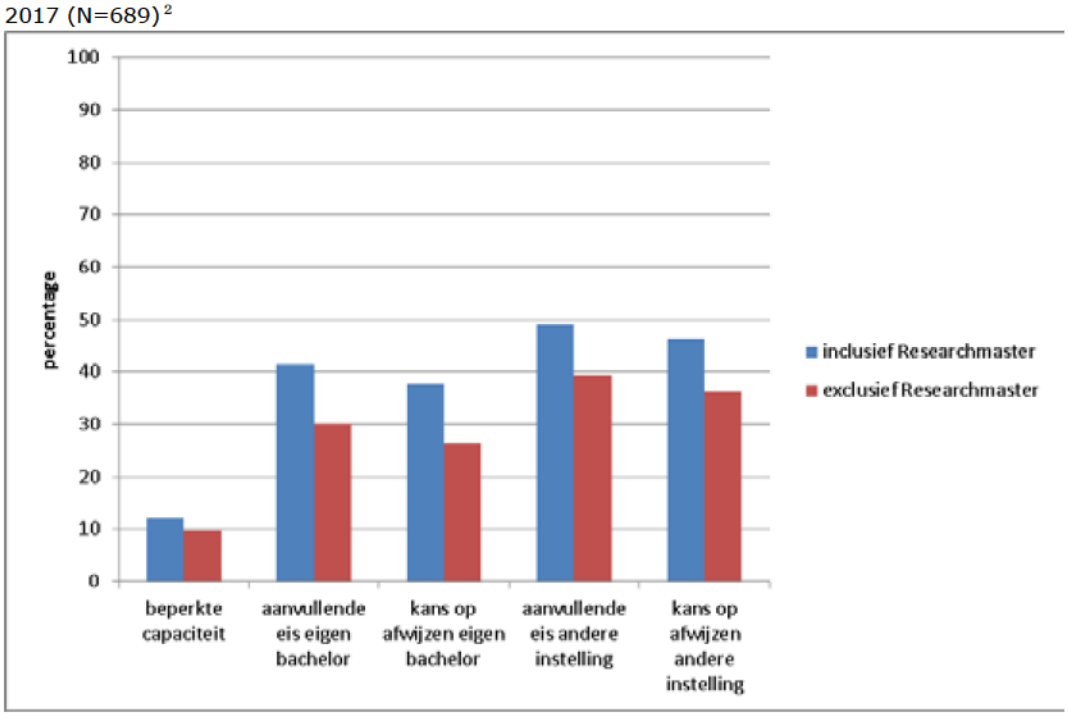

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

Een aspect dat we hier nu buiten de discussie hebben gelaten zijn aanvullende eisen die worden gesteld aan internationale studenten. Vaak hebben die te maken met

2 De inventarisatie richt zich uitsluitend op de voltijd masteropleidingen in wo. Post-initiële masteropleidingen zijn buiten beschouwing gelaten. Hetzelfde geldt voor opleidingen waar geen studenten zijn ingestroomd. Het gaat alleen om de masteropleidingen van de 13 bekostigde wo-instellingen. De opleidingen van de theologische en humanistische instellingen zijn buiten beschouwing gelaten. Het totaal aantal opleidingen in de inventarisatie van 2017 bedraagt 689. Het aantal masters in 2016/2017 en 2017/2018 waar we informatie over hebben, is min of meer gelijk. Ook naar de verdeling over de sectoren en naar researchmaster.

onbekendheid bij de ontvangende instellingen over het curriculum en niveau van het behaalde bachelordiploma in het land van herkomst. We hebben de universiteiten wel bevraagd naar het stellen van aanvullende eisen aan internationale studenten (exclusief taaleisen) en we zien dat dit bij twee derde van de masteropleidingen gebeurt (zie figuur 2).

Figuur 2 Percentage masteropleidingen met aanvullende eisen aan internationale instroom 2017-2018 (N=689)

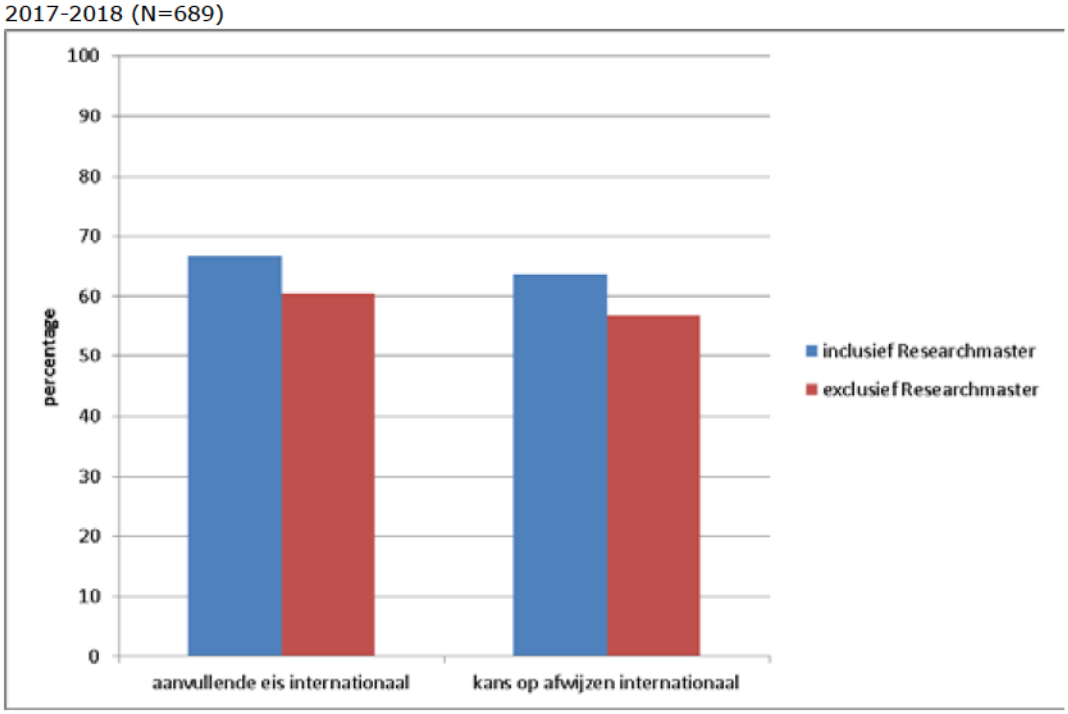

Bron: inspectie van het Onderwijs, 2018

5.1.3 *Selectie neemt toe*

Vergelijken we de twee jaren waarin de inspectie een inventarisatie heeft gedaan (2016 en 2017), dan dienen we de twee jaren aan de hand van dezelfde definitie te vergelijken (zie figuur 3). Ruim 41 procent van de masteropleidingen stelt in het studiejaar 2017-2018 aanvullende eisen (zie ook figuur 1). Dertig procent als we researchmasters buiten beschouwing laten. In 2016 waren deze percentages respectievelijk 32,6 en 20,5 procent. De selectie is volgens deze definitie in 2017 toegenomen vergeleken met 2016.

Hier is enige terughoudendheid geboden. De uitvraag tussen 2016 en 2017 verschilt op een aantal punten. In 2016 heeft de inspectie eerst zelf een overzicht gemaakt van aanvullende eisen op basis van de websites van opleidingen en dit ter verificatie aan de instellingen voorgelegd. In 2017 zijn de instellingen direct benaderd en hebben zij zelf aangegeven welke masteropleidingen aanvullende eisen stellen. Ook een belangrijk verschil met vorige onderzoek is dat we nu naar aspecten hebben gevraagd die al dan niet een kenmerk van selectie zijn, afhankelijk van de gehanteerde definitie. De vorige keer heeft de inspectie de definitie op voorhand bepaald.

Daarbij maakt het onderscheid tussen doelgroepen de instelling misschien ook alerter en preciezer bij het invullen van de inventarisatie in vergelijking met de

verificatie in het vorige onderzoek. Op dat moment was enkel een check voldoende, nu vullen de instellingen het zelf in.

Figuur 3 Percentage masteropleidingen met aanvullende eisen aan studenten van de eigen instelling, 2016- 2017

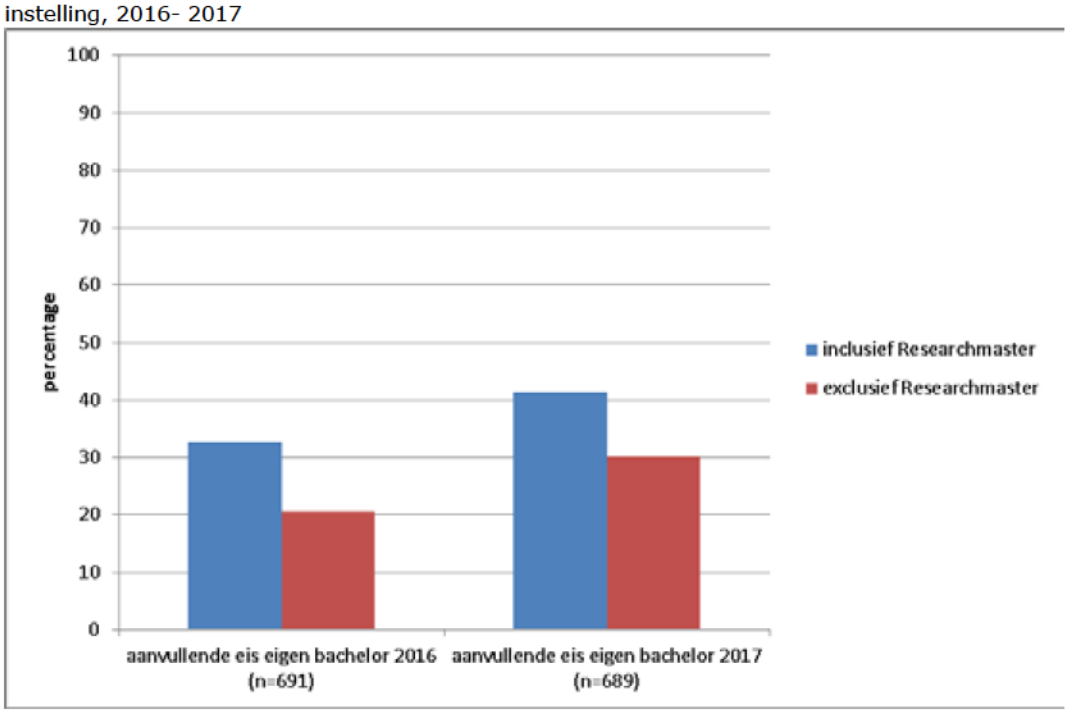

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

5.2 Gehanteerde (aanvullende) eisen

In de vorige paragraaf zijn de uitkomsten uit de inventarisatie bij masteropleidingen weergegeven. Bij de inventarisatie zijn de gehanteerde aanvullende eisen niet opgevraagd. Momenteel wordt een format ontwikkeld om dit in de toekomst wel te kunnen doen. Voor nu hebben we in de vragenlijst de studenten in selecterende masteropleidingen gevraagd op welke aspecten ze zijn beoordeeld. In deze paragraaf komen de bevindingen uit het vragenlijstonderzoek onder masterstudenten aan de orde.

Figuur 4 Op welke aspecten werd je beoordeeld tijdens de toelatingsprocedure voor de master? (N studenten in master met aanvullende eisen = 474)

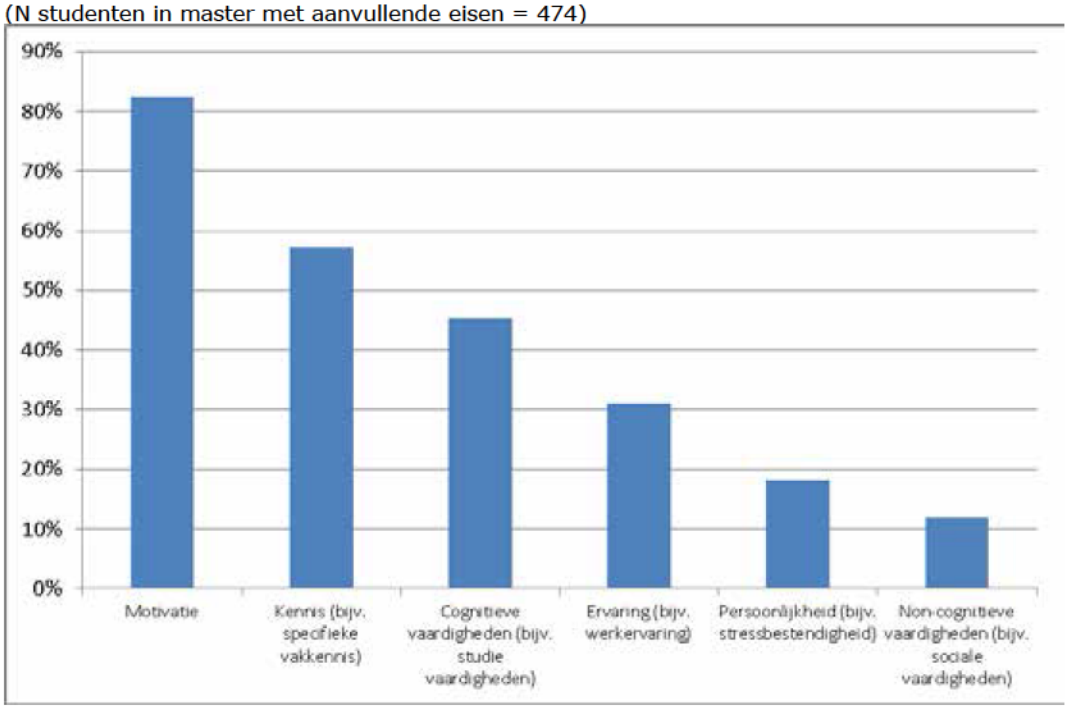

Bron: Inspectie van het onderwijs, 2018

5.2.1 *Motivatie meest genoemd*

Meer dan 80 procent van de studenten zegt op motivatie beoordeeld te zijn. Dit is verreweg het meest genoemde aspect. Op ruime afstand volgt kennis (57%), cognitieve vaardigheden (45%), ervaring (31%), persoonlijkheidskenmerken (18%) en niet-cognitieve vaardigheden (12%).

Als we kijken hoeveel aspecten iedere student heeft aangekruist, zien we dat bijna 26 procent er slechts één heeft aangekruist. Mogelijk heeft de student een in zijn ogen voor de hand liggend aspect achterwege gelaten of heeft een student twee aspecten onder dezelfde noemer ondergebracht, bijvoorbeeld twee soorten kennis. De meeste studenten hebben twee aspecten aangekruist (27%).

5.2.2 *Aspecten meest beoordeeld aan de hand van schriftelijk materiaal*

Per aangekruist aspect of aanvullende eis is gevraagd met welke methode dit is beoordeeld. Er wordt veel gebruik gemaakt van aan te leveren documenten, zoals een brief, een cv of referenties. Ervaring en motivatie worden beide voor meer dan driekwart van de gevallen beoordeeld op basis van schriftelijk materiaal. Bij de aspecten kennis en cognitieve vaardigheden wordt vaker gekeken naar een minimum cijfer en wordt er vaker een toets afgenomen, ook wordt dit vaak vastgesteld door middel van een interview. Het opvragen van referenties wordt voor het beoordelen van alle aspecten in ongeveer gelijke mate gehanteerd. Tenslotte is de vragenlijst een methode die nauwelijks wordt gebruikt.

Figuur 5 Gehanteerde methodiek bij beoordelen selectiecriterium (N studenten in master met aanvullende eisen = 474)

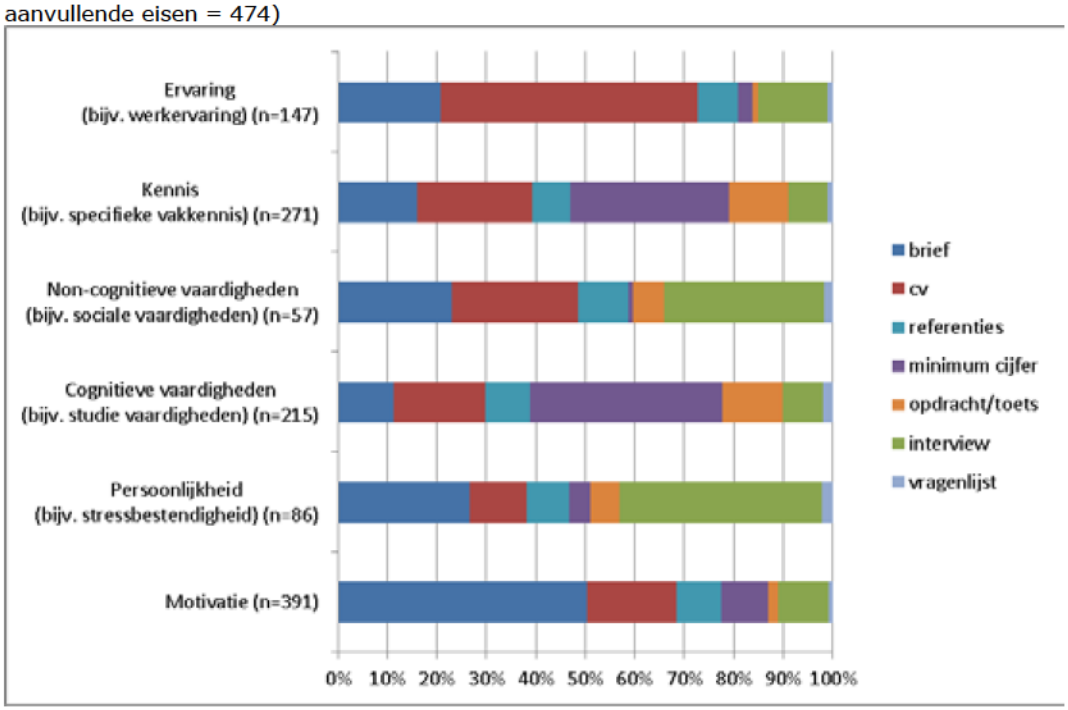

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

Het beoordelen van de aanvullende eisen vindt relatief weinig op locatie plaats. Bijna 70 procent van studenten aan een selecterende master geeft aan dat zij niet op locatie hoefden te zijn voor de selectieprocedure. Bijna 20 procent heeft een één op één interview gehad op locatie, via Skype of een vergelijkbaar medium, 17 procent heeft een toets of opdracht op locatie gemaakt.

6 Op welke wijze geven universiteiten invulling aan de voorlichting over selectie in de masterfase?

6.1 Informatie over het masteronderwijs in het algemeen

6.1.1 *Voorlichting over de master*

Aan het einde van de bacheloropleiding zijn bijna alle studenten (97%) op de hoogte welke master ze kunnen volgen (ja en enigszins op de hoogte). Het merendeel heeft hiertoe actief naar informatie gezocht over de master die ze wilden gaan volgen (90%). De informatiebronnen die deze studenten gebruikt hebben staan in figuur 6 verder uitgewerkt.

Figuur 6 Hoe heb je informatie gezocht over de beschikbare masteropleiding? (N studenten actief informatie gezocht = 834)

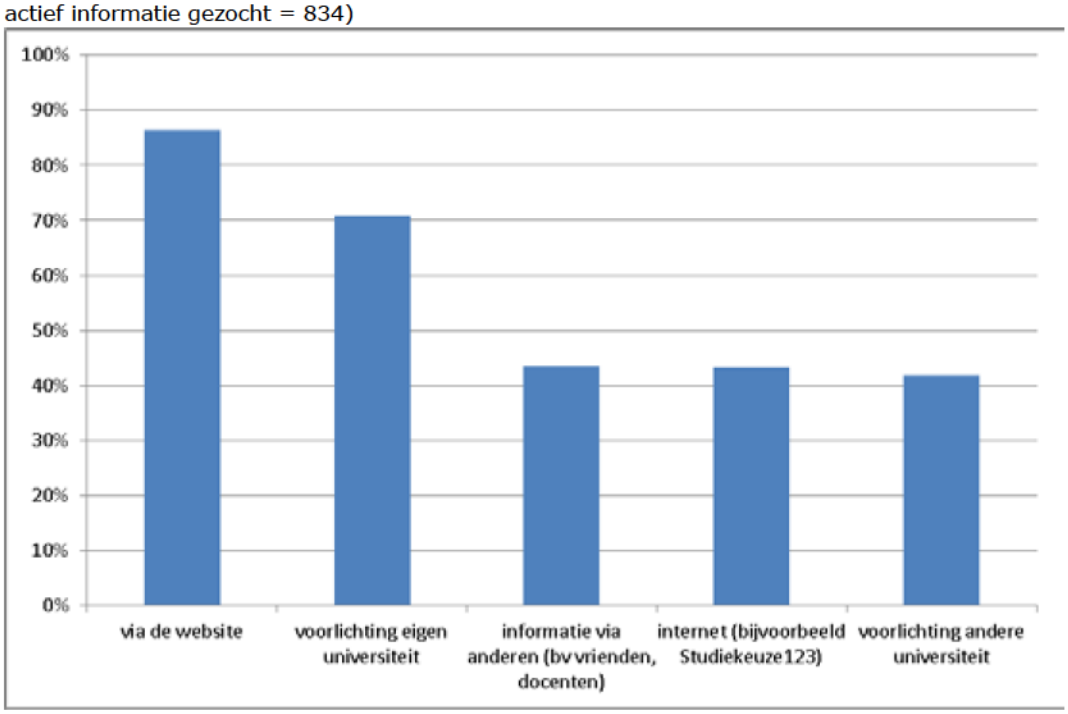

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

6.1.2 *Website meest gebruikt*

Ruim 86 procent heeft informatie gezocht via de website van de opleiding. Gaan we vervolgens na hoeveel studenten alleen maar gebruikt heeft gemaakt van de website van de opleiding, en dus verder geen andere bron van informatie heeft geraadpleegd, dan betreft dit slechts 7 procent van de studenten. In totaal heeft 14 procent van de studenten één informatiebron gebruikt, het vaakst worden er drie informatiebronnen gebruikt (30%).

6.1.3 *Redelijk tevreden over kwaliteit informatie*

Over het algemeen zijn de studenten redelijk tevreden over de kwaliteit van de informatie. Minder dan vijf procent geeft aan dat de informatie onvoldoende was om een keuze te kunnen maken, niet duidelijk was en niet goed vindbaar was. Ruim 21 procent moest de informatie actief opvragen. Dit was vaker het geval wanneer de

student naar een andere instelling ging, dan dat hij zijn opleiding voortzette aan de eigen instelling (respectievelijk 27% en 19%).

Figuur 7 De informatie van de opleiding en/of universiteit over de masteropleidingen ... (N totaal aantal respondenten = 924)

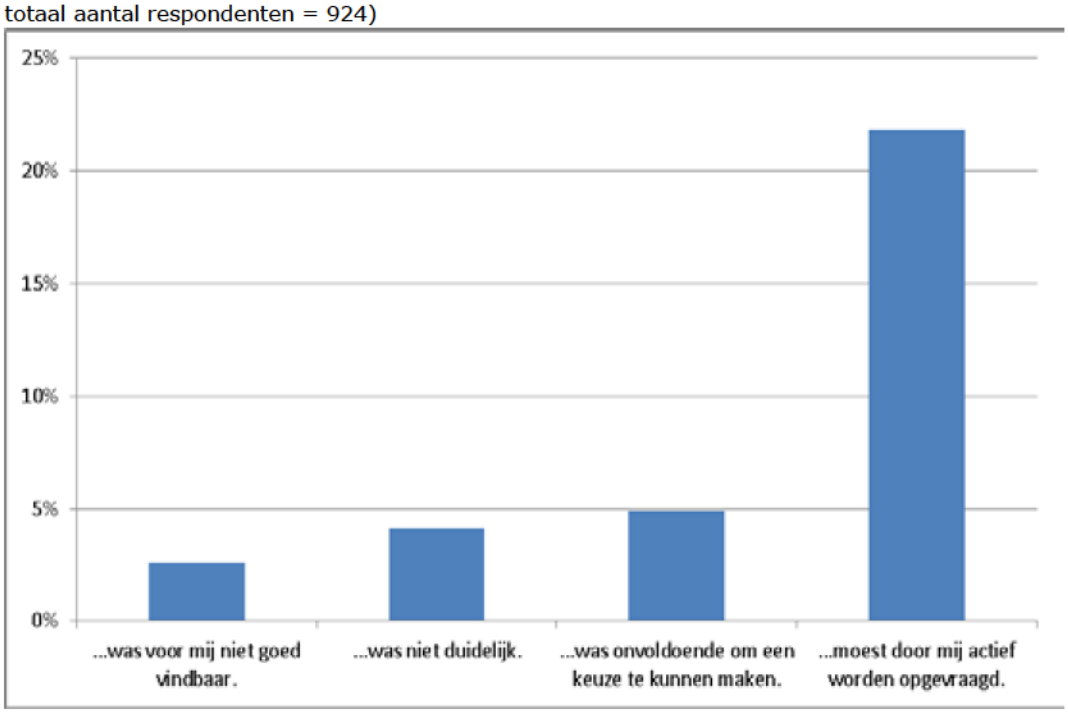

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

6.1.4 *Studenten minder tevreden over ondersteuning bij keuze*

Studenten zijn minder tevreden over de duidelijkheid bij inschrijving voor de master. Met name de ondersteuning of begeleiding bij de keuze voor een master laat te wensen over. Ongeveer een vijfde van de studenten weet niet waar ze terecht kan hiervoor (19%). Mogelijk is daar in het stadium van inschrijven minder behoefte aan, de keuze is immers gemaakt. Eén op de zes studenten geeft aan niet te weten hoe een beslissing tot toelating of afwijzing tot de master tot stand komt. Bijna 10 procent weet niet waar ze terecht kan met inhoudelijke of procedurele vragen over de inschrijving zelf.

Figuur 8 Bij de inschrijving voor mijn masteropleiding was het **niet** duidelijk .... (N totaal aantal respondenten = 924)

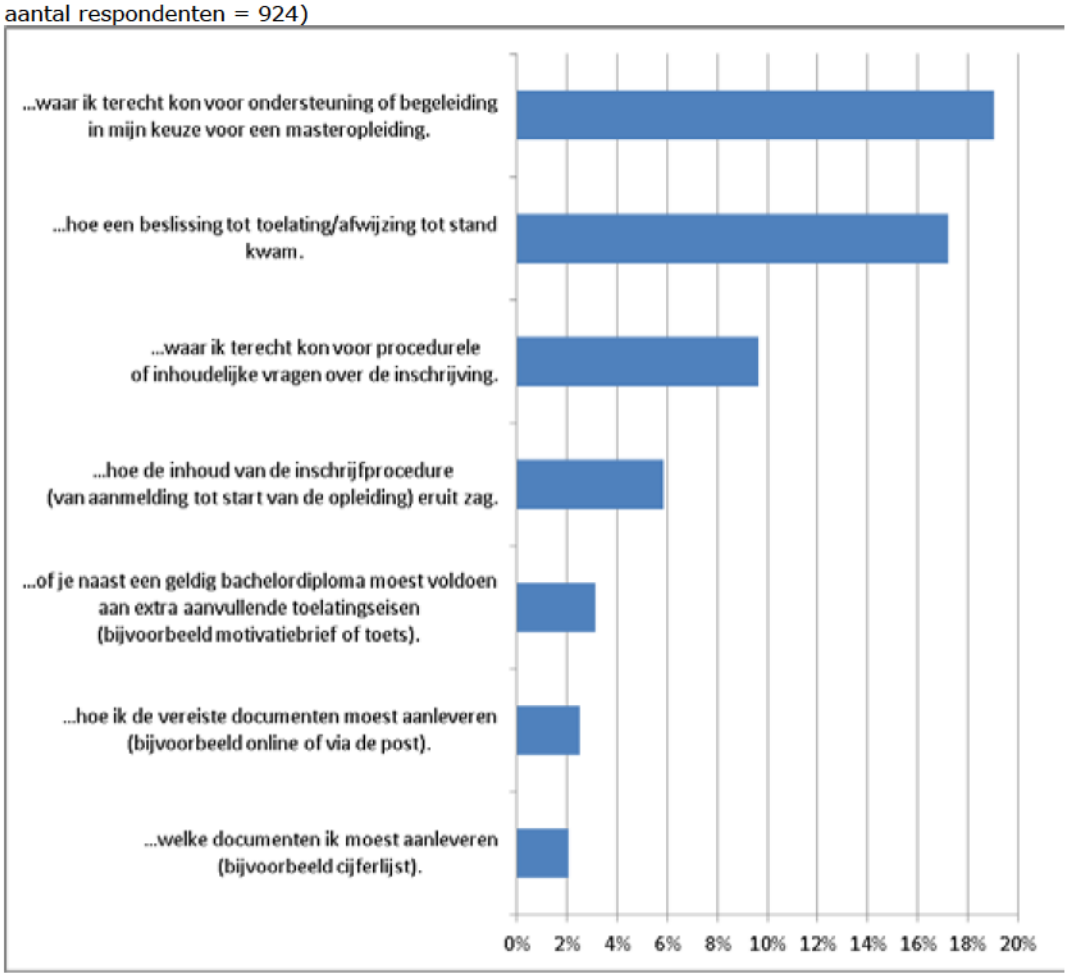

Bron : Inspectie van het Onderwijs, 2018

6.2 Informatie over toelatingsprocedure van masteropleidingen

Van de 924 masterstudenten die een vragenlijst hebben ingevuld hebben 474 studenten (51%) aangegeven dat er aanvullende eisen zijn gesteld om aan de masteropleiding toegelaten te worden. Ook zijn er 332 studenten (36%) een masteropleiding aan een andere instelling gaan volgen. Deze percentages zijn niet representatief voor alle masterstudenten in het hoger onderwijs vanwege het steekproefdesign. Studenten in selecterende masters zijn oververtegenwoordigd.

6.2.1 *Relatief weinig voorbereiding op selectie*

Als we de studenten in masters met aanvullende eisen vragen of ze zelf specifieke activiteiten hebben ondernomen om hun kans op toegang te vergroten, zegt bijna de helft dit niet te hebben gedaan (48% van 474 studenten in selectieve masters). Van de 249 studenten die wel extra activiteiten hebben ondernomen heeft twee vijfde de kernvakken met hoge cijfers afgesloten (39%), heeft ruim 30 procent extra vakken of schakelprogramma's gevolgd of heeft specifieke kennis vergroot, zoals taalkennis (27%). Ook geven studenten aan dat ze actief zijn geweest in een bestuurs- of andere organisatorische functie (31%). Ruim 28 procent heeft advies of hulp gevraagd aan anderen. Bijna niemand heeft een extra jaar tussen de bachelor en de master genomen om zich voor te bereiden. Bijna 10 procent van deze groep

studenten geeft aan een cursus gevolgd te hebben die specifiek gericht was op de toelatingsprocedure.

Figuur 9 Had je specifiek activiteiten verricht om de kans op toelating tot de master te vergroten? (N studenten die activiteiten verrichtten = 249)

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

6.2.2 *Desondanks vaak zeker over toelating*

Aan de studenten die een master met aanvullende eisen zijn gaan volgen is gevraagd of ze er van te voren zeker van waren dat ze door de procedure zouden komen. Meer dan de helft (57%) van de studenten was er zeker van dat ze zouden worden toegelaten. Vooral de studenten die hun studie aan dezelfde instelling vervolgden voelen zich zeker op dit punt, ondanks het feit dat er aanvullende eisen werden gesteld (64% versus 47% in een selecterende master aan een andere instelling). In figuur 10 staan de redenen opgenomen waarom ze hiervan overtuigd waren. Deze verschillen niet opvallend tussen studenten die aan dezelfde instelling blijven en studenten die naar een andere instelling gaan. De belangrijkste genoemde reden is dat studenten voorafgaand aan de procedure wisten dat ze aan alle voorwaarden voldeden. Ook de verwachting dat de procedure slechts een formaliteit betreft is een belangrijke zekerheid vooraf voor de studenten die zijn toegelaten.

Figuur 10 Was je er zeker van dat je door de toelatingsprocedure zou komen? (N studenten die zeker waren = 270)

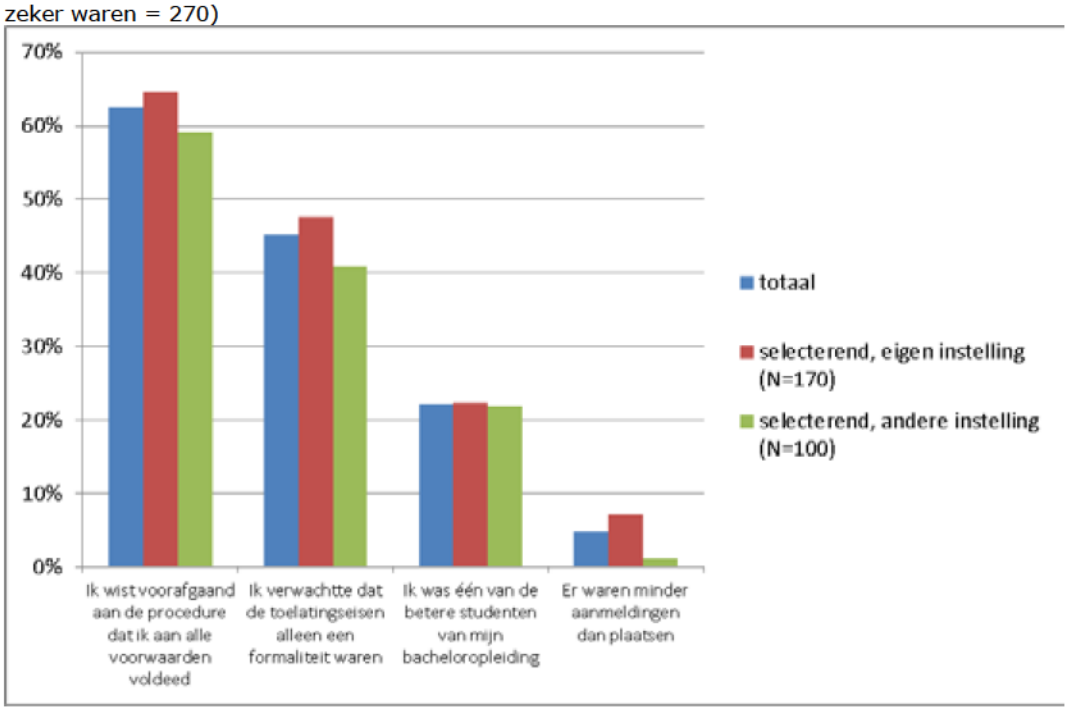

Bron: Inspectie van het Onderwijs 2018

6.2.3 *Wisselende mening over de toelatingsprocedure*

Ongeveer drie kwart van de studenten die een master met aanvullende eisen volgt of volgde, is tevreden over de informatie over en organisatie van de toelatingsprocedure: Ze vinden de informatie voldoende voor een adequate voorbereiding op de procedure en ze vinden de informatie voldoende over wat er van de student verwacht werd. Ook vinden ze dat de toelatingsprocedure goed was georganiseerd.

De studenten zijn het minder eens met de uitspraak dat de toelatingsprocedure voorziet in feedback op de prestatie van de student. Twee derde van de studenten is het hier (zeer) mee oneens. Bijna twee vijfde van de studenten is het niet eens met de stelling dat de toelatingsprocedure transparant tot stand komt. Tegelijkertijd is driekwart van de studenten het er (zeer) mee een dat de toelatingsprocedure een eerlijke manier is om studenten toe te laten.

De meeste studenten vinden de toelatingsprocedure niet erg zwaar (12% (zeer) mee eens), een iets groter deel geeft aan dat ze procedure wel als stressvol en tijdrovend hebben ervaren (respectievelijk 27% en 25% (zeer) mee eens). Iets minder dan de helft van de studenten vindt dat de toelatingsprocedure ze niet de gelegenheid heeft gegeven een volledig beeld van zichzelf te geven en zich van hun beste kant te laten zien.

Figuur 11 De toelatingsprocedure voor de master... (N studenten in master met aanvullende eisen = 474)

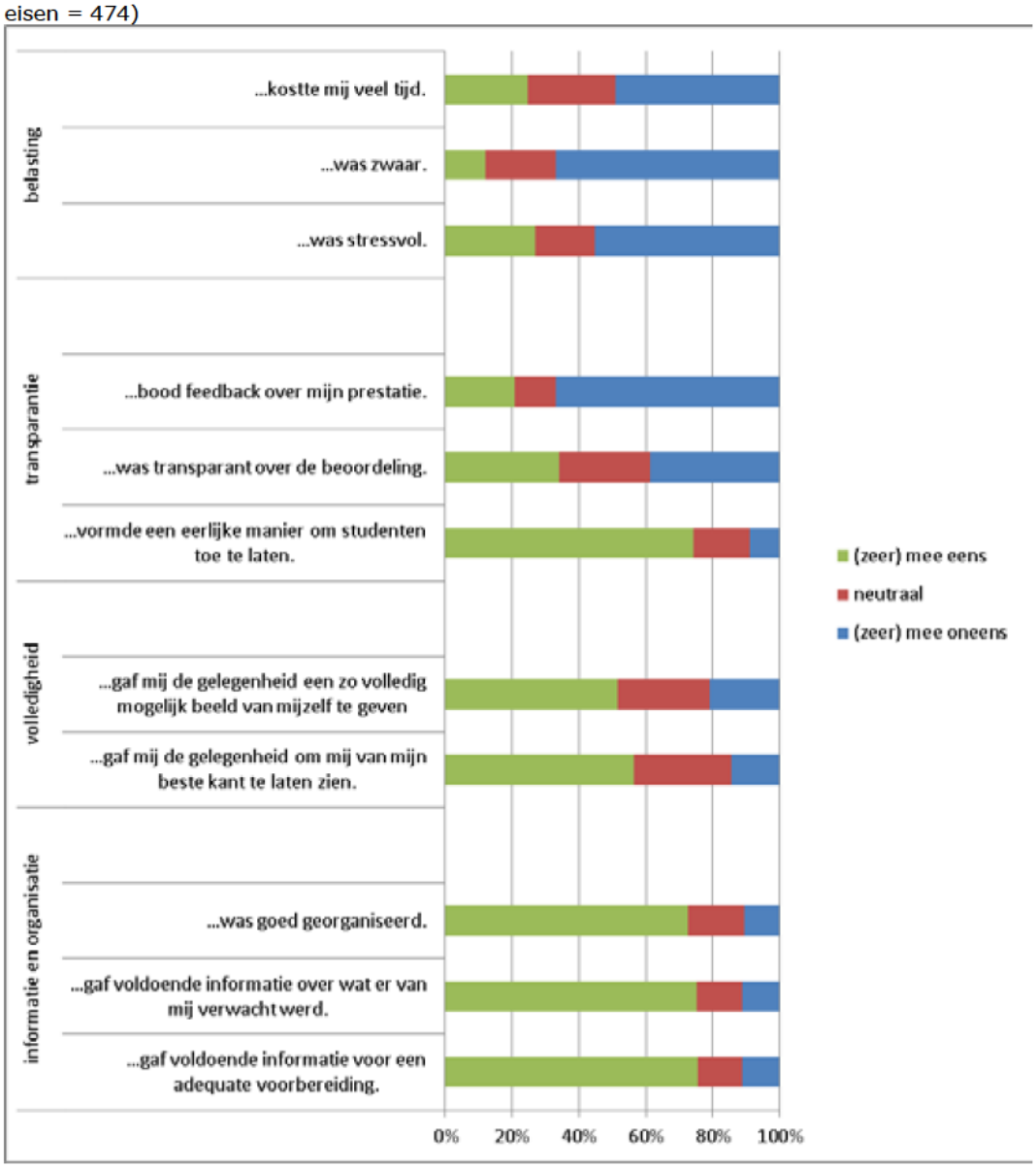

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

Figuur 12 Waarom werden er voor de master aanvullende toelatingseisen gesteld? (N studenten in master met aanvullende eisen = 474)

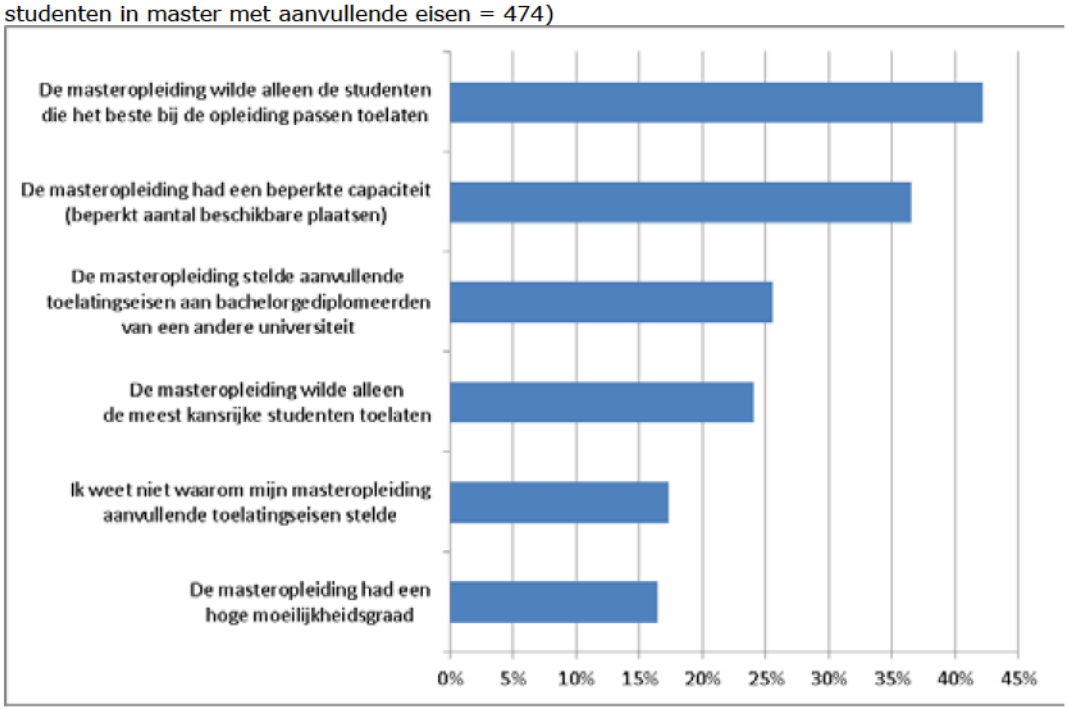

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

6.2.4 *Een op de zes weet niet waarom aanvullende eisen zijn gesteld*

We hebben aan de studenten in masters met aanvullende eisen gevraagd of ze weten waarom hun opleiding aanvullende eisen stellen om toegelaten te worden (zie figuur 12). Ruim 17 procent van de studenten zegt niet te weten waarom hun opleiding aanvullende eisen stelt en een kwart van de studenten geeft aan dat hun opleiding alleen eisen stelt aan gediplomeerden van andere universiteiten. Het vaakst is genoemd dat de opleiding alleen de studenten wil toelaten die het beste bij de opleiding pasten (42%). Ruim een derde van de studenten die een master met aanvullende eisen volgen geeft aan dat er een capaciteitsbeperking is.

6.3 Mogelijke zelfselectie

Dat studenten een masteropleiding zonder aanvullende eisen volgen betekent niet dat ze niet hebben overwogen om naar een selectieve opleiding te gaan of hebben geprobeerd daar toegang toe te krijgen. Van de 450 studenten aan niet-selectieve masteropleidingen hebben er 130 (29%) overwogen om aan een selectieve masteropleiding te beginnen. 320 studenten van de groep studenten die een niet-selectieve master studeren, hebben dit niet overwogen. Van deze laatste groep geeft slechts 2 procent aan zich te hebben laten weerhouden door een gebrek aan informatie.

6.3.1 *Toelatingsprocedure te intensief en competitief*

Voor de groep studenten die heeft overwogen een masteropleiding met aanvullende eisen te gaan volgen, maar dit uiteindelijk niet heeft gedaan zijn er inhoudelijk redenen voor deze keuze. Deze worden in de figuur 13 weergegeven.

Figuur 13 Waarom ben je uiteindelijk niet gestart met een masteropleiding die aanvullende toelatingseisen stelt? (N studenten die hebben overwogen om aan master met aanvullende eisen te beginnen = 130)

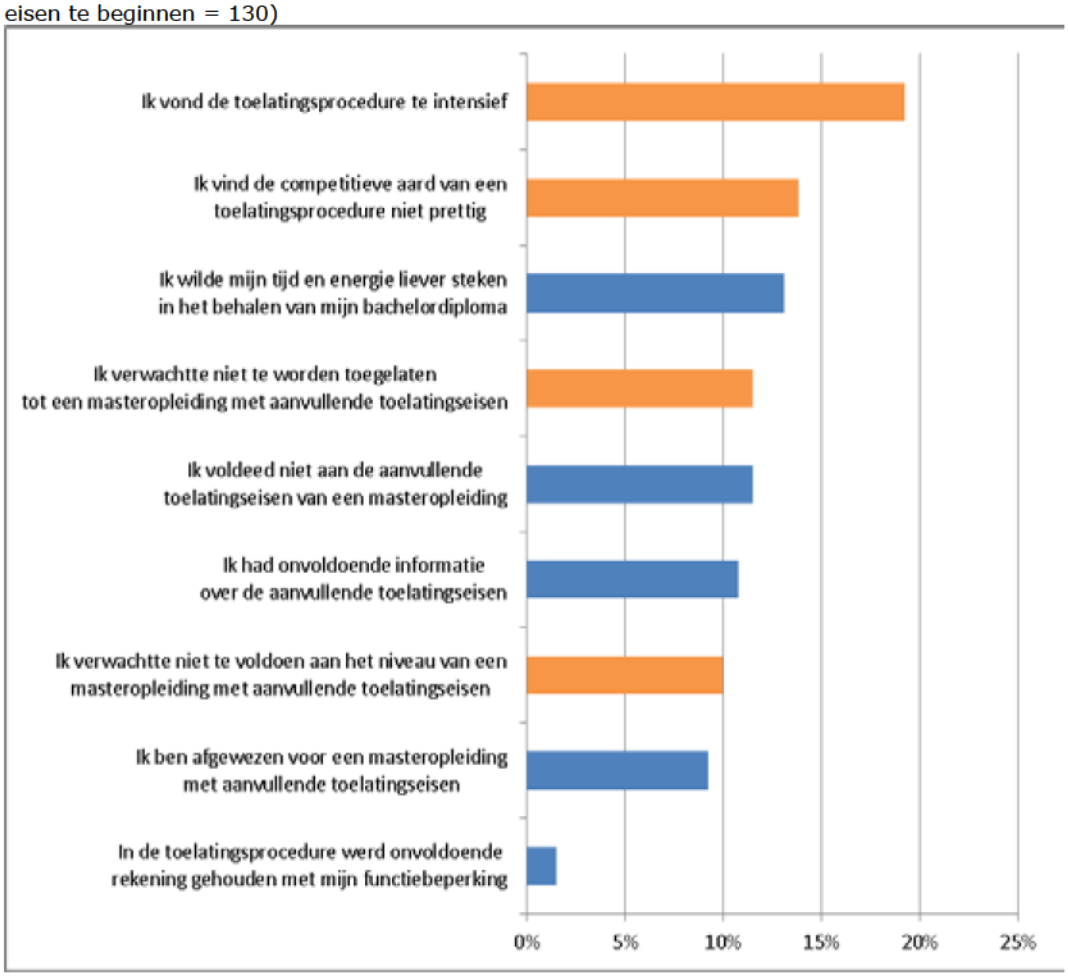

Bron: Inspectie van het Onderwijs 2018

De twee meest genoemde redenen om af te zien van een masteropleiding met aanvullende eisen hebben te maken met de selectieprocedure. Men verwacht dat deze te intensief of te competitief zal zijn (respectievelijk 19 en 14 procent). Ook de verwachting niet te worden toegelaten wordt in 12 procent van de gevallen genoemd (n=15). Daarnaast verwachtte 10 procent van deze groep studenten niet te voldoen aan het niveau van de selecterende master. Deze redenen die mogelijk met zelfselectie te maken hebben, zijn met oranje gemarkeerd. Tenslotte hebben 12 studenten aangegeven dat ze zijn afgewezen voor een selectieve master. Twee van deze 12 studenten zegt geen toelichting te hebben ontvangen op hun afwijzing. Van twee was de (werk)ervaring onvoldoende, één student had een te laag gemiddeld bachelorcijfer, één student had de vereiste toets of opdracht niet behaald en één had de vereiste vakken niet gevolgd.

6.3.2 *Afzien vanwege lage cijfers*

Aan 21 studenten[3] die niet verwachtten te worden toegelaten is gevraagd waarom ze dat verwachtten. Uit deze groep gaven 14 studenten als reden op dat ze te lage cijfers gedurende hun bacheloropleiding hadden behaald. Zes studenten verwachtten dat hun medestudenten meer kans zouden maken en vier waren bang

3 15 hadden wel en 6 hadden niet overwogen een master met aanvullende eisen te volgen.

dat ze de toelatingstoets niet zouden halen. Drie studenten waren bang dat de toelatingstoets te moeilijk zou zijn.

6.4 Wat vinden studenten zelf?

Aan alle studenten is gevraagd naar hun mening over een aantal stellingen over selectie in de masterfase. In figuur 14 zijn de uitkomsten hiervan uitgesplitst naar studenten die een master met aanvullende eisen volgen (bovenste balk) en zij die een master zonder aanvullende eisen volgen (onderste balk).

Figuur 14 Selectie in de masterfase...(N totaal aantal respondenten =924)

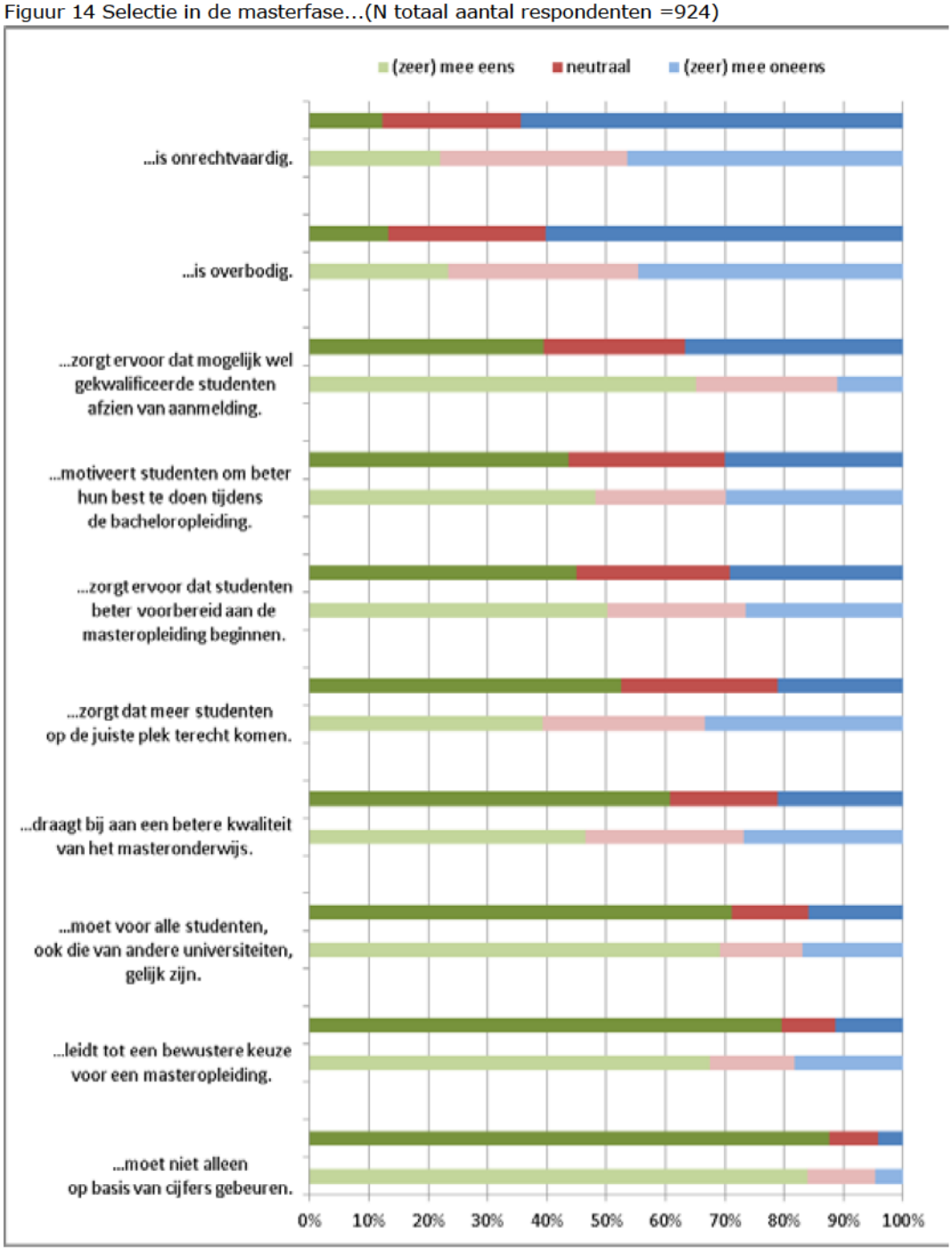

Bron: Inspectie van het Onderwijs, 2018

6.4.1 Selectie niet alleen op cijfers

Ruim 85 procent van de gehele groep studenten vindt dat selectie in de masterfase niet alleen op basis van cijfers moet gebeuren. Studenten die een master met of zonder aanvullende eisen volgen verschillen hierin niet veel van elkaar. Zeventig procent vindt dat selectie voor alle studenten gelijk moet zijn, ook als zij van een andere universiteit afkomstig zijn. Iets meer dan de helft van de studenten denkt dat mogelijk wel gekwalificeerde studenten afzien van aanmelding. Dit verschilt per groep. Bijna twee op de drie studenten aan een master zonder aanvullende eisen (65%) denkt dat selectie mogelijk leidt tot zelfselectie, tegen bijna vier op de tien van de studenten aan een master met aanvullende eisen.

Meer dan de helft van de studenten (55%) vindt selectie in de masterfase niet onrechtvaardig en niet overbodig. Studenten die een master met aanvullende eisen volgen zijn vaker deze mening toegedaan (64%) dan studenten die een master zonder aanvullende eisen volgen (46%).